

ION BURDUJOC : „Fata cu fluturiele“

în acest ostrov dat și filozofii au semănat talismane la tot pasul. De ce m-aș îndoi? Prin patria poetului trec munți de vorbe și-n lanuri de maci se leagă Adormiții.

2

Cum cinepa se topește-n apa scundă așa e și trupul în șirul zilelor, seara spălări religioase în razele lunii, ziua în roua proverbelor.

3

Tu, Gebeleizis, ce ușurezi nașterile, tu, atinge-ne! De miluri depărtează-ne pe noi, botează-ne fîntînă! Iată cum fac jurămînt: ating cu mina mormintele străbunilor și veghez într-o lungă inițiere.

4

Cunună-se ghinda cu viitorul dar noi aici rămînem unde cerul sună lin peste cocoșul de rosmarin și smaltul soarelui răsare fierbe în cîmpia de ulcioare. Povestitorul îndeplinească și menirea în casa copiilor, mirilor, sub Ursa Mare veșnic vom crește și numele întemeietorilor pe buzele codrului la talpa pămîntului, și pe sulii de veste.

5

Cine calcă iarba muntelui mă calcă pe limbă, cine afumă marile vinturi lasă cenușa în mine. Sat uituc pe lave-mpădurite acolo sfînt e cultul omului în cereale și vin acolo ca argintul strecurat e dorul și împărat. Lăudat fie puternicul, Muntele care păstrează basmul curat și răsucesce în piatra poetului ornicul.

ioanid romanescu

în spatele morii

Acolo în spatele morii în apa neagră-roșie și uleioasă ne răcoream — de copii — pieile: veneam cu clei în urechi și tîram șobolani inecați către casă

Și ne strigam peste grădini — în fiecare zi schimbam porecle

furam împreună de la ruda zgîrcită ah ci ne făceam de subțiri de încăpeam prin gardul ca o sită

Însă veni o noapte în care-alcineva a scuturat copacii peste ciini, în care mamele se ascundeau și foamea ne albea pe chip, pe miini

Și tot trăsnea, trăsnea fără de ploaie și putrezeau caisele și merele pe jos că se făcea pămîntu-n tranșee tot mai rînced și fiecare geamăt era un os pe os

Copilărie, pasăre copilărie, melc răsturnat tu ești sfînta mea prizonieră la cazanu-n care moara lumii s-a spurcat

tarul generațiilor ce i-au premers prilejuiește poemul **Arheologie**, unde ceea ce am putea numi «sentimental istorie» își găsește una dintre cele mai plene afirmări. Aducerile aminte sînt nu ale minții, ci ale sufletului, trecutul este de fapt necunoscut, dar „sfîntele-i oseminte” s-au depus, secret și tulburător, fără știință, în făptura poetului: „Cum nici pămîntul știe pe-ale lui / În care dorm statui lingă statui / Și-i zăvorît sicriu lingă sicriu”. Timpul istoric trăiește rupt de timpul material, e „despărțit de ore”, trecutul murmură în „epitafe” și în „țărîna vocilor străbune”. Vi-ziuina istoriei se dezvăluie, grandioasă, în final, pînă la temelile ei, dar faptul esențial este că poetul, acest exemplar realizat dintre robi, se află pe ultima ei treaptă și o domină. Relația cu cei ce nu mai sînt apare uneori ne-

mijlocită: „Cînd nu mai are timpul nici trup nici os, / Vintule, îmi cunosc neamurile și strămoșii după miros”. (**Bărăganul**). Poetul e nu numai un exponent al poporului său, o treaptă pe care aspirațiile și valorile latente ale comunității capătă în sfîrșit expresie, ci și un element care se integrează lutului însuși, supus lui în virtutea eternității și a marelui destin al confundării cu elementele congenare pe care îl aflăm în **De-a v-ați ascuns**.

Tulburătoare este întoarcerea, cu emoția scrierilor vechi, în vremea celui de-al doilea descălecat, cînd în ținuturile străjuite de munți s-a ridicat „un uriaș cu zău argintie, unul din voveozii cei dintîi”, „Cu fruntea-n cer, cu scut la cîngătoare, / Scrutînd în șea ținutul și liniștea, călare... / Destoinic și a doua oară / Să mai ridice un hotar de țară”. Din eroii de-atunci, alăptați la „u-gerii sălbateci de zimbroaică”, ce și-au pus în steme, fără nici un fel de emfaz, semne existen- te în universul imediat — o pasăre și — „un cap de bou blajin”, s-a înălțat un popor ale cărui virtuți de căpetenie sînt bărbăția și generozitatea („Iz-voarele și țara noi de-a dreptul / Le-am dobîndit cu sufletul și pieptul...”), pașnic și încrezător chiar atunci cînd, în împrejurări vitrege, pămîntul i-a

adrian beldeanu

troițe

Trandafirii ce fug — clipele înclăștate sub ghimpi. În visul petalelor se ridică scaunul din lemnul de Gorj, doisprezece sori picurați cu otravă și vin. Pașii împing pietrișul, respirația în ierburi, în dantele cu sare. Acoperite de căști, — cranii: troițe surpate de silitră pe spătarul scaunului și cioplite din nou. Lingă apele dulci întîlnesc apele mării zidind bolțile pentru Ion și Maria.

Pretutindeni graba celor născuți, trandafirii ce fug — clipele înclăștate sub ghimpi.

mihail sabin

dans de primăvară

Un vînt profund bătea în ramuri, sunau trei clopote de-argint ca un incendiu printre flamuri, ca o lumină-n labirint.

Treceau, cu ei trecea o lume, adolescenți în dans total, prefigurînd un mare nume în armii albe de cristal.

Prea mult smulgînd dintr-o idee și munți de febră împrejur, copilăria prinsă-n zmeu murea frumos la țărîm pur.

Adolescenți suind spre ceasul aflat la capătul de stea, prin trupul de secunde, pasul se închidea, se deschidea.

ILIE BOCA

„Alegorie“

octavian voicu

pămîntul dintre aripi

Vatră și altar, trup și suflet în pămîntul acestei țări zidite; chipurile noastre pe catapetezme albastre cu ochi de lapislazuli-aurite.

Ceea ce știm, ceea ce iubim legenda-i, și-i tare de departe cornul, chemarea. Limpezită de-un cutremur, în vis doar pînă-n adînc se deschide marea.

Sînt veghea sfîntului loc dintre aripi, țărîmul patriei — prin secolii destin. Celui ce pleacă unealta pînă-n adîncuri, celui cu suflet de aur, mă-nchin.

Floare aș zice, floare aș cînta totdeauna, inima-n purpuriu către zori — Hamic, pe dulce meleag, mi-ești fratele — Briu peste trupu-i voinic — trei culori.

horia gane

iarba

Din lut românesc născocindu-mă, mamă, cu coajă amară, rădăcini și-au ales brațul meu drept, brațul meu stîng. Întețam ciocirlii să se facă văzduh, pirostrii string în umeri, deschise pe inimă. Cucii și azi mi-aduc vești din grădina cu meri înșurînd nostalgie și simt cum trece-alungat spre mîhnire Adam cel fără Eva.

Căldură de duib, ceață spulă pe fluier, trec peste deal să fiu serilor hrană, apele știu, aparțin lui aprilie, din lut românesc născocindu-mă, mamă.

nicolae rădulescu

seri în munți

Am părăsit cărări bătătorite și sintem iarăși singuri.

Ne sînt — tăcute — culmile tovarăși în armonia serii, cînd brazii ne trimit semnale de rășină de pe creste.

Piraie somnoroase se întorc pe văi, li-i murmurul mai mult o toropeală. O stea-ntr-un vîrf de paltin se sfîrîmă și lasă-n urmă fire de beteală.

O, serile din munți! Pe pat de cetini doarme trupul frînt, alături visul nalt deschide porțile și pin-la cer nu e decît un salt în vînt — splendidă nebulie.

Rămîn în urmă toate cărțile, cumiții, cu-nțelepciunea lor și neputința de-a înțelege puterea visului.

ovidiu genaru

muntele

1

Lingă pini unde stau o, de-aș putea chema iar ursitoare!

În Dacia norilor să deschidem din nou Cartea fără scoarțe pe care o știi căci omul lipsit de povești în ocolul său n-are farmec și e mut ca silicea. Aici izbucnește brîndaș

După trecătoarele, dar din unele puncte de vedere esențialele experiențe moderniste de la ce-naclul macedonskian, Argezi va căpăta prețuirea unanimă a cercului „Vieții românești”, în mare măsură și datorită afirmării viguroase și răspicatăe, în poemele sale, a relației coplesitoare și fundamentale cu înaintașii risipiți în sacrificiile istoriei și cu urmașii sortiți să desăvîrșească truda celor dintîi, căci valoarea unui poet se măsoară și prin forța cu care domină durată. „Testament”-ul afirma astfel, pentru lirica argeziană, două coordo-nate: una etică — în conștiința că e un moment de împlinire a spîitei de luptători și trudnici, și toc-mai prin asta îndrituit și îndatorat să dea „cu-vînt” ulciorului dacic căruia olarul nu-i putuse da decît sunetul, „glasul”, și una estetică — în care se fixează ca normă de bază distilarea suferinței și utilizarea unor materiale ultragiante — „graiul cu-nedemni pentru vite” al bunilor, ocara, blestemul, bubele, noroiul. Deși merge în apar-ență pe jaloanele esteticii baudelaériene („Car j'ai de chaque chose extrait la quintessence / Tu m'as donné la boue et j'en ai fait de l'or...”), demar-cația se realizează net, datorită fondului pro-fund național al inspirației sale.

Gestul poet se face în spiritul unui aspru și bîr-bătesc cult al strămoșilor: e invocată, ca simbol teribil al datoriei față de cei de un neam, „ce-nușa morților din vatră”. Actul grav al contem-plării duratei trecute face din Argezi unul din marii poeți români. De la acei „buni” urcînd pe brînci istoria, de la păstorii și plugarii care-am fost la începuturile existenței noastre, străbate către dînsul bucuria aspră și îndirjită a înclăștării cu pămîntul (**Plugule, Belșug**) — îndeletnicirea a-grestă săvîrșindu-se cu solemnitate ritualică: „E-tăcerea de-nceput de leat, / Tu nu-ți întorci privirile-napoi, / Căci dumnezeu pășînd apro-piat / Li vezi lăsată umbra printre boi” —, precum și euforia hălăduirii sub cer la lumina „cădelniții de sus”, „pe patru drumurile largi ale făpturii”, străjuiți de vulturi și stele și hrăniți de „u-gerii, alături, ai vtelor, cu lapte”, în vremea transhu-manței (**Inchinăciune**). În spectacolul coborîrii tur-melor din munți se strecoară și acum suflet a-proape mistic al vieții celor vechi: „vocea clo-potelor stîinii” aduce reminiscențe din vremile a-celea, iar ciobanii, învăluiți de „vecernia neîntre-ruptă” ce-i însoțește, „calcă tăcuți planeta sfîntă a belșugului și a sudorii, ascultînd ruga unuia din ei, rostită din fluier”. (**Tirila**).

Reimprospătînd trăirile fruste ale celor de odi-nioară, Argezi rememorează etape ale civiliza-ției poporului său, trăitor pe cite o gură de plai, sub luceferii „plîni de voie și de har” ai unui cer care justifică, arăta lbrăileanu, pătrunderea poetului în literatura universală. O reîntîlnire revelatoare cu depozitarul și lega-

fost răpit: „De mii de ani eu mă păstrez / Fără cetăți și fără meterez. / Sint alt soi de bărbat: / Eu am bătut și fără să mă bat. / Cu zîmbetul și așteptarea / Am strîns acasă toată zarea / Și se va întoarce înc-o dată / Și cită-a mai rămas în-străinată”.

Însemne ale unei istorii elevate distinge poetul și în credințele vechi ale poporului său, supus unui dumnezeu existent în toți și în toate, — oameni, gize și flori (de unde celebrarea înțeleaptă și a-fectuoasă a tuturor miracolelor universului, fie și mărunte. Același fior apropie, într-un gest de lar-gă simetrie, pe voievodul ce croia de mult hotarul țării și se-nchina apoi cu o „scinteie” luată „din pîlnii de zorea”, de olteanul care „cu sfială, sco-țînd căciula, face cruce” lingă umila biserică din gropi, fără fast și fără „stil arhitectural”, sau de

fără o umbră de speranță, în numele sentimentu-lui trezit de astă dată de o istorie ultragiată, des-tinul trist al românilor din teritoriile ocupate mul-tă vreme din Ardeal și din Bucovina, unde zîmbrul «care păzește Putna, ascuns între minăstiri, e fu-gărit de către doi-trei împărați ca să-l prîndă viu și să-l înțepenească» (Cîntare Bucovinei). Deveni-rea istorică e presărată cu „geamăt de plu-gar”, cu sacrificii nenumărate: „Sufletele noastre sint bolnîte de moaște... / Icoanele-n perete sint chipuri de părinți / Trecute-n carne veche și pa-lidă de sfînti”.

Sentimentul istoriei nu anulează la Argezi luci-ditatea. El ne este comunicat de un romantic de-romantizat, cu mijloace ale poeziei moderne. Re-marcabilă rămîne, chiar în afara discuției acestor mijloace, forța cu care se integrează unei istorii contemperate nu de pe ruinele templelor romanti-ce, ci la modul cel mai autohton cu putință: de pe prisa unei case de țară, din fața căreia por-nește de fapt universul însuși al poporului român. (**Inscripție pe o casă de țară**). El sesizează per-manența unui trecut ce încorporează fără înceta-re durată prezentă („Trecutul nu moare, se-n-igheabă / Din ziua trăită cu grabă...”), deci me-reu viu, identificînd în structura lui multiplicarea pe care o aduce reluarea și trăirea experiențelor oferite de istorie: „Uitîndu-te-n suflet, biserică-n-chisă, / Te vezi însuțit / Cu toți ciți în tine s-au fost zugrăvit / Și nu s-au cojit”. (**Inscripție în do-sul unui portret**).

Recompunerea istoriei și participarea la diferite-le ei momente, afirmată ca un sentiment impetuos și fecund sînt comandamente etice fundamentale ale liricii argeziene. Relația cu istoria se reali-zează sufletește, indestructibilă, prin topiri și prin transferuri ale modului de a percepe și prin materializări ori dematerializări atât de specifice poetului: „Mă simt ca un stîhar de voievod / Te-sut încet cu degetele calde / Ale întregului nă-păstuit norod. / Atît is de bogat și-n adîncime, / Atît îmi mișună mătăsurile împrejur, / Că-mpletu-riturile rămase din vechime / Și-aduc aminte fos-tul lui murmur”. (**Cîntec**). Faptul pe care l-am relevat — prezența perma-nentă a sentimentului istoriei — îl întîlnim de-a lungul întregii opere și el constituie îndeplinirea înflăcărată a unei obligații testamentare. Este unul dintre cele mai însemnate care fac din Argezi, cum ar fi spus Ralea, un „fenomen ro-mânesc” și care au fost de natură să sugereze ideea că „el este, prin el însuși, un popor” (Luc Andre Marcel). Și este, prin aceasta, unul dintre temeiurile asezării lui printre poeții de primă mărime ai neamului nostru.

ARGHEZI și etica istoriei